

ԳԻՏԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ

«ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ, ԱԶԳԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԲԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ. ՄԻՋԳԻՏԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐ» ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ 15-ՐԴ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԸ

ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում 2017 թվականի նոյեմբերի 8-10-ը տեղի ունեցավ երիտասարդ գիտնականների 15-րդ միջազգային գիտաժողովը «Հնագիտություն, ազգաբանություն, բանագիտություն. Միջգիտակարգային մոտեցումներ» խորագրով: Գիտաժողովի հիմնական նպատակն էր շարունակել ապահովել այն գիտական հարթակը, որը կհամախմբեր Հայաստանի ու այլ երկրների երիտասարդ հետազոտողների՝ ներկայացնելու իրենց հետազոտության նյութը և արդյունքները, փոխանակվելու մտքերով, մասնագիտական փորձառությամբ ու գիտելիքներով տվյալ դաշտի այլ հետազոտողների հետ և հնարավորություն ստանալու ակտիվ քննարկումների միջոցով գտնել ու զարգացնել նաև տվյալ թեմային վերաբերող այլ մոտեցումներ: Գիտաժողովը կրում էր միջգիտակարգային բնույթ՝ ներառելով հնագիտություն, պատմություն, աղբյուրագիտություն, մշակույթ, երկրաբանություն, ազգաբանություն, մարդաբանություն, բանագիտություն գիտաճյուղերը:

Եռօրյա գիտաժողովի 12 նիստերի ընթացքում լսվեց 40 զեկուցում, որոնք ներկայացրին երիտասարդ հետազոտողներ Հայաստանի, Արցախի և արտասահմանի (Վրաստան, Ռուսաստան, Շվեյցարիա, Գերմանիա) տարբեր գիտական ու մշակութային հաստատություններից: Գիտաժողովի ընթացքում հնարավոր եղավ կազմակերպել նաև առցանց զեկուցում:

Առաջին օրը բացման խոսքով հանդես եկավ և մասնակիցներին ու լսարանին ողջունեց ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Պավել Ավետիսյանը: Գիտաժողովի մասնակիցներին ու հատկապես նրանց, ովքեր առաջին անգամ էին գիտական զեկուցումներով հանդես գալու, ողջունեց նաև

ինստիտուտի Երիտասարդ գիտնականների խորհրդի նախագահ, պ.գ.թ. Աստղիկ Բաբաջանյանը:

Գիտաժողովն աշխատում էր երեք ուղղությունով՝ հնագիտություն, ազգաբանություն՝ իր առանձին ենթաբաժիններով, և բանագիտություն:

Առաջին օրը նվիրված էր հնագիտությանը. ելույթները խմբավորվեցին ըստ ժամանակագրական սկզբունքի՝ պալեոլիթից մինչև ուշ միջնադար: Թեմաները հետևյալն էին. «Հայաստանի միջին պալեոլիթի ոչ օբսիդիանային արտադրահամալիրները և դրանց կիրառական նշանակությունը» (Հայկ Հայդոսյան, ՀԱԻ), «Վանականի հումքի օգտագործման սկզբունքները բրոնզի դարում՝ pXRF վերլուծությամբ» (Ալեքսան Զուհարյան, ՀԱԻ), «Անապատի օդապարուկների» կառուցվածքն ու ձևերը» (Մարիամ Շախմուրադյան, ՀԱԻ), «Հին Հայաստանի ուշ բրոնզի դարաշրջանի դամբարանային համալիրների սոցիալ-ժողովրդագրական և սեռավարիքային վերլուծությունների խնդիրները՝ ըստ Լճաշենի դամբարանադաշտի» (Բենիկ Վարդանյան, ՇՀՀԿ), «Հարավկովկասյան բրոնզե գոպիների ֆենոմենը. պատկերագրություն և հնագիտական համատեքստ» (Սոնա Մանուկյան, ՀԱԻ), «Արդաբիլյան խեցեղեն. նախնական դիտարկումներ» (Նարինե Սարգսյան, ՀԱԻ), «Նորահայտ մարդակերպ կոթողներ Նոր Կարմիրավան գյուղից (պեղումների նախնական արդյունքները)» (Նժդեհ Երանյան, «Պատմական միջավայրի պահպանության պետական ծառայություն», ԱՀ), «Գառնիի հունիական տաճարը» (Արմենուիկ Մկրտիչեան, Ժնկի համալսարան):

Հնագիտության բաժնի վերջին երկու նիստերը վերաբերում էին միջնադարյան ժամանակաշրջանի տարաբնույթ խնդիրներին և նորահայտ վիճակագրական սկզբնաղբյուրների շրջանառությանը. «Սոթք 1. Դվին-Պարտավ առևտրական ճանապարհը վերահսկող ամրոցը» (Ավետիս Գրիգորյան, ՀԱԻ), «Անանուն ֆոլիսների ժամանակագրության որոշ ճշգրտումներ» (Հասմիկ Հովհաննիսյան, ՀՊԹ), «Դաշտադենի ամրոցի 2015 թվականի պեղումներից հայտնաբերված կենցաղային քարե առարկաների տնտեսական բաղադրիչի շուրջ» (Արսեն Մարտիրոսյան, ՀԱԻ), «Ռուսաստանի հին քաղաքների բնակչության ուսումնասիրությունը, հնագիտական պեղումներով հայտնաբերված մարդաբանական նյութերի հիման վրա» (Աննա Տարասովա, Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի հնագիտության ինստիտուտ), «Գնթունյաց իշխանական տան փրորյթները՝ ըստ տապանաքարային վկայագրերի» (Դիաննա Միրիջանյան, Սոսե Աղայան, ՀԱԻ), «Անգեղակոթի մեմորիալ հուշարձանները և Վարդան Մամիկոնյանի գերեզմանի տեղորոշման խնդիրը» (Տիգրան Ալեքսանյան, ՀԱԻ), «Քաղաքային և վանական գերեզմանատների

հնագիտական ուսումնասիրությունն արդի Ռուսաստանում» (Ելենա Վասիլևա, Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի հնագիտության ինստիտուտ), «Նորահայր տապանաքարեր Հավուց թառում» (Արման Նալբանդյան, ՀԱԻ), «Նորահայր վիմագրեր Մարտունու փարածաշրջանից» (Սուսաննա Ադամյան, ՀԱԻ):

Այնուհետև գիտաժողովի աշխատանքները շարունակվեցին ազգաբանության ուղղությամբ՝ բաժանվելով թեմատիկ խմբերի: Առաջին թեմատիկ խմբում միավորվեցին հետևյալ զեկուցումները. «Լավաշաթխման ավանդույթների փոփոխությունները Վայոց ձորում» (Ռուզաննա Ծատուրյան, ՀԱԻ), «Պղնձագործ վարպետաց սիրիահայոց դպրոցը» (Նարինե Եղիկյան, Սարգարապատի Հայոց ազգագրության թանգարան), «Հայ ավանդական պարերը իրանահայերի շրջանում. Փերիա գավառ (բանահավաք Ռուդիկ Հարոյանի գրառած պարերի հիման վրա)» (Հայարփի Անանյան, ՀՊՄՀԹ), «Սիրիահայերի ժամանցի կազմակերպման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում» (Գայանե Հակոբյան, ՀԱԻ): Հաջորդ թեմատիկ խմբում ներկայացվեցին «Հարավարևելյան Թուրքիան՝ որպես «Դիմադրության մենմոնիկական տարր»․ տեղի հիշողության փոխադրիչները և Հայոց ցեղասպանությունը (1915-1916)» (Դավիդ Լեոպոլդ, Բեռլինի սոցիալական գիտությունների շրջանավարտների դպրոց), «Սնունդ հայթայթելու միջոցները՝ որպես «բարոյական դիմադրության» արտահայտություն Հայոց ցեղասպանության ժամանակ. երեխաների փորձառությունները» (Հասմիկ Գրիգորյան, ՀԱԻ), «Թուրքացված վրացիների ինքնության ընկալումները Գումերսբախում (Գերմանիա)» (Նինո Օքրոսցվարիձե, Թբիլիսիի Իլիա պետական համալսարան), «Թուրքիայի մշակութային քաղաքականությունը Վրաստանում» (Աննա Նալբանդյան, ԵՊՀ), «Էթնիկության դրսևորումները Տավուշի սահմանային համայնքներում» (Գարեգին Գրիգորյան, ՀԱԻ), «2017 թ. նախընտրական քարոզարշավները Երևանի բակերում և դրանց առանձնահատկությունները» (Լևոն Մարգարյան, ՀԱԻ): Մյուս թեմատիկ խմբում հավաքվել էին խորհրդային ժամանակաշրջանին առնչվող մշակութաբանական ուղղվածության զեկուցումներ. «Խորհրդային Հայաստանում իշխանությունների դեմ բռնի և ոչ բռնի պայքարի դրսևորումները. խորհրդային դիմադրության առօրյան» (Անահիտ Ղարիբյան, ՀԱԻ), «Հաղորդակցման սփռալիցիտները աքսորյալների կողմից իշխանական կառույցներին ուղղված նամակներում» (Հասմիկ Կնյազյան, Սանկտ Պետերբուրգի Եվրոպական համալսարան), «Բանտի ազգագրությունը, ըստ Փարաջանովի ստեղծագործությունների» (Անահիտ Միքայելյան, Փարաջանովի թանգարան), «Մշակույթի տները խորհրդային և հետխորհրդային Հայաստանում»:

նում. իմաստային և գործառույթային փոխակերպումները և ժառանգականությունը» (Հայկուհի Մուրադյան, ԵՊՀ), «Կուլտուրականության» դրսևորումները ուշխորհրդային բնակարանի ներսույթում. գրադարանը և դաշնամուրը սովետահայ մարդու առօրեականությունում» (Լիլիթ Մանուկյան, ՀԱԻ): Ազգաբանությանը վերաբերող վերջին նիստում ներկայացվեցին «Երբ մոգությունն անհայտանում է. ծիսական շրջանի տեսության առաջարկման փորձ» (Սմբատ Հակոբյան, ՀԱԻ), «Ծումը հայոց մեջ (պատմական համառոտ ակնարկ)» (Հասմիկ Աբրահամյան, ՀԱԻ) զեկուցումները:

Գիտաժողովի երրորդ օրվա վերջին հատվածը վերաբերում էր բանագիտությանը: Լսվեցին վեց զեկուցումներ հետևյալ թեմաներով. «Հանցանքի և պատժի դրսևորումները հայ ժողովրդական հեքիաթներում» (Քրիստինա Այվազյան, ՀԱԻ), «Հայ ժողովրդական կենդանապատում հեքիաթների ժանրային-կառուցվածքային առանձնահատկությունների շուրջ» (Լիլիթ Մկրտումյան, ՀԱԻ), «Գործողության պոեզիան «Սասնա ծռեր» հերոսավեպի Մոկաց պատումներում» (Աննա Պողոսյան, ՀԱԻ), «Սնահավաքական գրույցներ» (Հասմիկ Գալստյան, ՀԱԻ), «Թագվորի՛ մեր, դու՛րս արի» հարսանեկան կատակերգի հորինվածքը և գործառնականությունը ծեսում» (Նվարդ Վարդանյան, ՀԱԻ), «Բանահյուսական տարբեր ժանրերի ազդեցության դրսևորումը հայ ժողովրդական օրորներում» (Նայիրի Խաչատուրեան, Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտ):

Նիստերի ավարտին ակտիվ քննարկումներով հանդես եկան հնագիտության և ազգագրության տարբեր ոլորտների մասնագետներ: Գիտաժողովին հնչած զեկուցումները հողվածների տեսքով կամփոփվեն հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի «Աշխատություններ» հերթական պրակում:

ԲԱԲԱԶԱՆՅԱՆ Ա.Ա.

Պատմական գիտությունների թեկնածու